

OLDEBOORN, DE DOELHOFTSJERKE

Geschiedenis.

Dat Bonifatius, vermoord in 754 bij Dokkum, zelf in Oldeboorn gepreekt en gedoopt zou hebben is historisch niet te bewijzen. Maar deze legende geeft wel aan dat het dorp aan de Boorne al heel vroeg het christelijk geloof heeft aangenomen.

In een oorkonde van 1243 wordt de voorganger van de huidige kerk "dekenaatskerk" genoemd. Oldeboorn speelde een belangrijke rol in het district Bornego. Waar de dorpen van dit grote district zich nog moesten behelpen met een houten kapelletje, had Oldeboorn al vóór 1200 een tufstenen kerk met een spitse toren. Patroonheilige van de kerk was de heilige Pancratius, een jonge Romeinse martelaar. Hij is een van de vier 'ijsheiligen'.

Oldeboorn was door zijn verbinding met belangrijke waterwegen een welvarend dorp met recht van vrije waag. Tot verwerven van stadsrechten is het echter niet gekomen.

In 1580 ging de roomse parochie mee met de Reformatie. In 1723 is de tufstenen toren door blikseminslag ingestort. In 1736 werd een nieuwe toren toegevoegd aan de oude kerk. De poging om de hoogste toren in Friesland, Tzum, te overtreffen mislukte, de Oldeboornsters hielden er de bijnaam "tuorkemjitters" aan over. In 1753 werd de tufstenen kerk afgebroken en de huidige kerk, met een weinig interessant exterieur, achter de toren gebouwd. Deze toren is in het bezit van de burgerlijke gemeente en staat 1.50 meter uit het lood. De ingangspartij, bekroond met het wapen van Oldeboorn, is vervaardigd door de steenhouwer Johannes Hardenberch uit Leeuwarden. De bekroning heeft kenmerken van de Renaissance: pilasters op de hoeken, gedekt door Ionische kapitelen. Daarboven een hoge houten lantaren met een gesloten en twee open paviljoens met twee klokken.

Op de begraafplaats zijn geen bijzondere zerken aanwezig.

Interieur.

Bij de restauratie van 1954 is halverwege de noordzijde een put ontdekt, dit is mogelijk de plaats waar volgens de legende Bonifatius preekte en doopte. Uit deze restauratie resteren de eenvoudige banken en de lambriserings. De preekstoel werd in 1753 gemaakt door de plaatselijke timmerman Jan Binnes, het snijwerk is van Dirk Emders uit Leeuwarden. De Lycklama's bank uit 1655 heeft Renaissance versieringen, in de kuif het wapen van de familie en het jaartal 1655.

In het koor een opvallend marmere grafmonument, vervaardigd door Jacobus Sijdzes Bruinsma uit Leeuwarden, als nagedachtenis van Livius Theodorus en Regnerus van Andringa. Het monument is symbolisch voor dood en vergankelijkheid.

In de zuidwand een tegeltableautje als eerbewijs aan de geleerde Pibonni Ovitius van Abbema.

In het koor een gebrandschilderd raam tot nagedachtenis aan burgemeester Johan Groenestein, omgekomen in de oorlog.

Helaas zijn de elf ramen van Ype Staak niet meer aanwezig.

In 2003, bij het 250 jaar bestaan van de kerk, maakte Jan Murk de Vries een modern herdenkings-raam.

Er liggen nog enkele grafzerken in de kerk, bij de ingang staan twee sarcofaagdeksels van rood Bremer zandsteen.

De unieke beschildering van het tongewelf is teruggevonden in 1967, toen tijdens de restauratie van het orgel een plankje van het tongewelf moest worden verwijderd. Hierbij werden gekleurde figuurtjes ontdekt. Door deskundigen is het gewelf ontdaan van een verflaag. De hierop volgende verrassing was niet helemaal onverwacht: al van generatie op generatie was sprake van engeltjes die door de kerk vliegen. En ziedaar: 46 engeltjes, 328 sterren, bladgoud, wolken, windstrepen, een zon en een maan, één vogeltje. Elk engeltje heeft een eigen attribuut: een weegschaal, een aker, een bazuin of een ander muziekinstrument. Een zoektocht in de archieven leverde een oude rekening op, 112 gulden in 1755, te betalen aan de Duitse kunstenaar Johannes Bekker voor het aanbrengen van schilderwerk. In Lemmer werd in 1984 op veel kleinere schaal een vergelijkbare vondst gedaan, zonder naam en jaar.

Het orgel werd in 1779 gebouwd door Lambertus van Dam. Het werd verschillende malen gewijzigd. In 1966 / 67 werd het door de firma Bakker en Timmenga te Leeuwarden in de oorspronkelijke staat teruggerestaureerd. De dispositie luidt:

Hoofdwerk

Bourdon	16'
Prestant	8' disc dubbel
Holpijp	8'
Octaaf	4
Spitsfluit	4'
Superoctaaf	2'
Quint	3'
Cornet	3' sterk
Mixtuur	4-6 sterk
Trompet	8'

Rugwerk

Prestant	4'
Fluit douce	8'
Gedakt fluit	4'
Sexquialter	2' sterk
Nassat	3'
Octaaf	2'
Dulciaan	8'

Gré Yedema
2004

Literatuur:

-S. ten Hoeve, De hervormde kerk van Oldeboorn. 1974

-Lykele van der Ven, Maar niet met steen en hout alleen is 't grote werk gedaan. 1996